

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 370/2014-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. júna 2014 predbežne prerokoval sťažnosti obchodnej spoločnosti Rapid life životná poisťovňa, a. s., Garbiarska 2, Košice, vedené pod sp. zn. Rvp 4902/2014, Rvp 4903/2014 a sp. zn. Rvp 5732/2014, zastúpenej obchodnou spoločnosťou JUDr. Daniel Blyšťan s. r. o., Advokátska kancelária, Rastislavova 68, Košice, v mene ktorej koná advokát JUDr. Daniel Blyšťan, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, základného práva na verejné prerokovanie vecí v jej prítomnosti zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uzneseniami Okresného súdu Lučenec sp. zn. 10 Er 1020/2011 z 30. marca 2012 (Rvp 4902/2014), sp. zn. 17 Er 1111/2009 z 11. mája 2011 (Rvp 5732/2014), Okresného súdu Revúca sp. zn. 8 Er 71/2011 z 19. apríla 2012 (Rvp 4903/2014), Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 2 CoE 416/2012 z 30. januára 2013 (Rvp 4902/2014), sp. zn. 43 CoE 204/2012 z 19. septembra 2013 (Rvp 4903/2014), sp. zn. 17 CoE 287/2011 z 28. októbra 2011 (Rvp 5732/2014) a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 ECdo 214/2013 zo 4. februára 2014 (Rvp 4902/2014), sp. zn. 3 ECdo 14/2013 zo 4. februára 2014 (Rvp 4903/2014) a sp. zn. 2 Cdo 56/2013 z 30. januára 2014 (Rvp 5732/2014) a takto

r o z h o d o l :

1. Sťažnosti obchodnej spoločnosti Rapid life životná poisťovňa, a. s., vedené pod sp. zn. Rvp 4902/2014, Rvp 4903/2014 a sp. zn. Rvp 5732/2014 s p á j a na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. III. ÚS 370/2014.

2. Sťažnosti obchodnej spoločnosti Rapid life životná poisťovňa, a. s., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) boli 30. apríla 2014 a 14. mája 2014 doručené sťažnosti obchodnej spoločnosti Rapid life životná poisťovňa, a. s., Garbiarska 2, Košice (ďalej len „sťažovateľka“), ktorými namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na verejné prerokovanie vecí v jej prítomnosti zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uzneseniami Okresného súdu Lučenec sp. zn. 10 Er 1020/2011 z 30. marca 2012 (Rvp 4902/2014), sp. zn. 17 Er 1111/2009 z 11. mája 2011 (Rvp 5732/2014), Okresného súdu Revúca sp. zn. 8 Er 71/2011 z 19. apríla 2012 (Rvp 4903/2014), Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 2 CoE 416/2012 z 30. januára 2013 (Rvp 4902/2014), sp. zn. 43 CoE 204/2012 z 19. septembra 2013 (Rvp 4903/2014), sp. zn. 17 CoE 287/2011 z 28. októbra 2011 (Rvp 5732/2014) a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 ECdo 214/2013 zo 4. februára 2014 (Rvp 4902/2014), sp. zn. 3 ECdo 14/2013 zo 4. februára 2014 (Rvp 4903/2014) a sp. zn. 2 Cdo 56/2013 z 30. januára 2014 (Rvp 5732/2014).

Sťažovateľka v sťažnostiach uviedla, že súdny exekútor na jej návrhy podal na Okresnom súde Lučenec a Okresnom súde Revúca (ďalej len „okresné súdy“) žiadosti o vydanie poverenia na začatie exekúcie. Exekučnými titulmi boli rozhodcovské rozsudky Arbitrážneho súdu Košice, ktoré sťažovateľka identifikovala v sťažnostiach.

Okresné sudy právo sťažovateľky na výkon vykonateľných rozhodnutí odopreli, keď *„bez akejkoľvek ďalšej procesnej činnosti (vyjadrenie oprávneného, pojednávanie) exekučné konanie zamietol“*.

Sťažovateľka tvrdí, že všeobecné sudy nedisponovali rozhodcovským spisom a rozhodli bez jej účasti, pričom vykonali dokazovanie, ku ktorému sa sťažovateľka nemala možnosť vyjadriť, a rozhodli bez nariadenia pojednávania. Takýto postup je podľa sťažovateľky v rozpore so zákonom, pričom v tejto súvislosti poukazuje aj na judikatúru najvyššieho súdu, Ústavného súdu Českej republiky, Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) a aj ústavného súdu, ktoré s vecou súvisia (napr. IV. ÚS 344/2012, II. ÚS 499/2012, I. ÚS 54/2012 zo 7. novembra 2012 a I. ÚS 38/2013), v ktorých ústavný súd v obdobných veciach sťažnosti sťažovateľky prijal na ďalšie konanie a vyslovil už aj porušenie jej práv.

Okresné sudy podľa sťažovateľky *„nevychádzal z obsahu rozhodcovského spisu“* a označeným uzneseniam najvyššieho súdu sťažovateľka vytýka ich arbitrárnosť a nepreskúmateľnosť pre nedostatok odôvodnenia v otázke týkajúcej sa prípadu, keď pri vydávaní poverenia na vykonanie exekúcie súd vykonáva dokazovanie.

Dovolací súd v odôvodneniach napadnutých uznesení žiadnym spôsobom nezdôvodnil odklon od judikatúry ústavného súdu, na ktorú sťažovateľka poukázala v podanom dovolaní. Sťažovateľka pritom poukazuje na skutočnosť, že *„príkaz oboznámiť sa s konkrétnymi právnymi a konkrétnymi skutkovými okolnosťami potrebnými za účelom zistenia nekalej povahy konkrétnej rozhodcovskej doložky obsahuje aj spotrebiteľské právo Európskej únie“*.

Exekučné sudy podľa sťažovateľky *„nepostupovali procesne správne a nevykonali riadne dokazovanie na pojednávaní podľa klasických procesných pravidiel 122 a nasl. O.s.p.), a to za účasti oboch účastníkov a na pojednávaní, a za obsadenia súdu sudcom. Namiesto tohto procesne správneho postupu sudy vykonali dokazovanie bez účasti účastníkov konania a bez nariadenia pojednávania za obsadenia súdu vyšším súdnym*

úradníkom, t.j. procesný postup, ktorý je dokazovaním, a súd ho môže riadne vykonať jedine na pojednávaní za obsadenia sudcom, vykonal vyšší súdny úradník.“

Sťažovateľka poukazuje na nález ústavného súdu vo veci sp. zn. II. ÚS 499/2012, a to v relácii k záväznosti smerníc ako predpisov sekundárneho únieového práva na území Slovenskej republiky. Sťažovateľka totiž tvrdí, že recitál smernice Rady č. 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (ďalej len „smernica č. 93/13/EHS“) *„stanovuje výnimku pre jednu zo spotrebiteľských zmlúv, a to poisťnú zmluvu a tá je predmetom skúmania v tomto exekučnom konaní. Táto výnimka sa v rámci implementácie Smernice 93/13/EHS do vnútroštátneho práva nepremietla.“*. Práve uvedená skutočnosť determinuje podľa sťažovateľky možnosť jednotlivca dovoľávať sa priameho účinku smernice č. 93/13/EHS, čo všeobecné súdy konajúce v jej veci nevzali do úvahy.

Ďalej sťažovateľka vo svojich podaniach konštatuje, že § 53 ods. 4 písm. r) zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) upravujúci neprijateľnosť podmienky obsiahnutej v spotrebiteľskej zmluve, ktorá od spotrebiteľa vyžaduje, aby spory s dodávateľom riešil výlučne v rozhodcovskom konaní, nie je v súlade so zámerom smernice č. 93/13/EHS, čo je dôsledkom chyby pri jej preklade do slovenského jazyka. Smernica č. 93/13/EHS totiž neprijateľnosť rozhodcovskej doložky v spotrebiteľských zmluvách podmieňuje skutočnosťou, že doložkou je založená právomoc rozhodcovského súdu, na ktorý sa nevzťahujú ustanovenia právnych predpisov. Podľa sťažovateľky potom, *„keďže je v právnom poriadku Slovenskej republiky rozhodcovské konanie upravené v zákone – zák. č. 244/2002 Z. z. – tak nie je ani možná aplikácia prílohy čl. I bodu q) Smernice 93/13/EHS v tom zmysle, že samotné dojednanie rozhodcovskej doložky je neprijateľnou podmienkou v spotrebiteľských vzťahoch“*.

Vychádzajúc z uvedených skutočností sťažovateľka žiadala, aby ústavný súd prijal jej sťažnosti na ďalšie konanie a nálezmi vyslovil, že označenými postupmi a rozhodnutiami okresných súdov, krajského súdu a najvyššieho súdu boli porušené jej základné práva zaručené v čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a právo zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby označené rozhodnutia okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu zrušil a veci vrátil na ďalšie konanie a aby jej priznal úhradu trov právneho zastúpenia.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Porušenie svojich základných práv zaručených čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru vidí sťažovateľka v tom, že všeobecné súdy v exekučnom konaní rozhodli bez nariadenia pojednávania, hoci pre potreby § 44 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Exekučný poriadok“) vykonávali dokazovanie, čím jej odňali možnosť vyjadriť sa k vykonaným dôkazom.

V tejto súvislosti uviedla, že všeobecné súdy postupovali aj v rozpore judikatúrou ústavného súdu, ktorú nerešpektovali, a na túto jej námietku ani neodpovedali.

1. K spoločnému prerokovaniu vecí

Podľa § 31a zákona o ústavnom súde ak tento zákon neustanovuje inak a povaha vecí to nevyklučuje, použijú sa na konanie pred ústavným súdom primerane ustanovenia zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“).

Podľa § 112 ods. 1 OSP môže súd v záujme hospodárnosti konania spojiť na spoločné konanie vecí, ktoré sa už začali a skutkovo spolu súvisia alebo sa týkajú tých istých účastníkov.

Zákon o ústavnom súde nemá osobitné ustanovenie o spojení vecí, avšak v súlade s citovaným § 31a zákona o ústavnom súde možno v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy použiť na prípadné spojenie vecí primerane § 112 ods. 1 OSP.

S prihliadnutím na obsah sťažností vedených ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 4902/2014, Rvp 4903/2014 a sp. zn. Rvp 5732/2014 a z tohto obsahu vyplývajúcu právnu a skutkovú súvislosť uvedených sťažností, ako aj vzhľadom na totožnosť v osobe sťažovateľky a krajského súdu a najvyššieho súdu, proti ktorým sťažnosti smerujú, a takmer identickú právnu argumentáciu sťažovateľky rozhodol ústavný súd o ich spojení na spoločné konanie tak, ako to je uvedené v bode I výroku tohto uznesenia.

2.1 K namietanému porušeniu označených práv postupom okresných súdov v označených konaniach a napadnutými uzneseniami okresných súdov

V čl. 127 ods. 1 ústavy je zakotvený princíp subsidiarity, podľa ktorého ústavný súd môže konať o namietanom porušení práv sťažovateľa a vecne sa zaoberať sťažnosťami iba vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže domáhať ochrany svojich práv pred všeobecným súdom. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda automaticky nezakladá aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany tohto základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonne upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym

orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. m. m. I. ÚS 103/02, I. ÚS 6/04, II. ÚS 122/05, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06). Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

Pokiaľ ide o napadnutý postup okresných súdov a nimi vydané uznesenia o zamietnutí žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia, ústavný súd vzhľadom na už uvedené poukazuje na skutočnosť, že proti týmto uzneseniam bolo možné podať odvolanie ako riadny opravný prostriedok, čo sťažovateľka aj využila. Označené uznesenia okresných súdov, ako aj sťažovateľkou namietaný postup, ktorý vydaniu rozhodnutí predchádzal, bol teda predmetom súdneho prieskumu krajským súdom. S prihliadnutím na to bolo preto potrebné túto časť sťažností odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

2.2 K namietanému porušeniu označených práv postupom krajského súdu v označených konaniach a napadnutými uzneseniami krajského súdu

Ústavný súd vo vzťahu k splneniu procesných podmienok prípustnosti sťažnosti smerujúcej proti postupu a rozhodnutiam odvolacieho súdu bral do úvahy neskoršie napadnuté uznesenia najvyššieho súdu v dovolacom konaní, ktorými dovolania sťažovateľky odmietol, a preto nepovažoval v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) sťažnosť v tejto časti za oneskorenú, pretože lehota na podanie sťažnosti vo vzťahu k napadnutým rozsudkom krajského súdu je v prípadoch procesného rozhodnutia dovolacieho súdu považovaná za zachovanú (pozri rozsudok ESLP z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika, sťažnosť

č. 46129/99, body 51, 53 a 54). V takýchto prípadoch sa potom lehota určená v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde počíta od právoplatnosti procesného rozhodnutia dovolacieho súdu.

Ústavný súd preto predložené sťažnosti v častiach namietajúcich napadnuté rozsudky krajského súdu ako súdu odvolacieho nepovažoval za oneskorene podané, a to aj vzhľadom na skutkovú okolnosť včasnosti sťažností v častiach namietajúcich napadnuté uznesenia najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho.

Označenému postupu a uzneseniam krajského súdu sťažovateľka vytýka predovšetkým neodstránenie vady postupu okresného súdu spočívajúcej v nenariadení pojednávania pred zamietnutím žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie. Súčasne namieta i samotné právne posúdenie veci krajským súdom, ktorý sa stotožnil s právnym názorom okresného súdu o absolútnej neplatnosti rozhodcovskej doložky vo všeobecných poisťných podmienkach sťažovateľky.

Pokiaľ ide o argument sťažovateľky, že okresné sudy nenariadili pojednávania a neumožnili jej uplatnenie základných procesných práv, ústavný súd konštatuje, že ak súd prvého stupňa nenariadi pojednávanie, hoci je tak z dôvodu vykonávania dokazovania povinný urobiť, zaťažuje svoj procesný postup (a v konečnom dôsledku i rozhodnutie) vadou podľa § 221 ods. 1 písm. f) OSP, teda odňatím možnosti konať pred súdom. Ak následne na základe podaného odvolania odvolací súd túto vadu neodstráni, zaťaží svoj postup vadou podľa § 237 písm. f) OSP, ktorá je spôsobilým dôvodom prípustnosti dovolania i samotným dovolacím dôvodom [§ 241 ods. 2 písm. a) OSP].

Námietku nenariadenia pojednávania teda sťažovateľka mohla predniesť aj v dovolaní proti uzneseniu krajského súdu, ktorý podľa jej názoru ako súd odvolací konkretizovanú vadu postupu okresného súdu nenapravil. Z podkladov, ktoré má ústavný súd k dispozícii, vyplýva, že uvedenú možnosť sťažovateľka aj využila, a tak sa jej námietkou odňatia možnosti konať pred súdom meritórne zaoberal najvyšší súd ako súd dovolací. Preto vzhľadom na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy nebolo v právomoci ústavného súdu preskúmanie napadnutého postupu a uznesenia krajského súdu,

keďže na základe podaného dovolania predmetnú námietku preskúmal najvyšší súd. V tejto časti musel ústavný súd sťažnosť odmietnuť pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

Zo stabilizovanej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že vo vzťahu ku všeobecným súdom nie je prieskumným súdom ani riadnou či mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. I. ÚS 19/02, I. ÚS 31/05) a nemá zásadne ani oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (m. m. II. ÚS 21/96, II. ÚS 134/09). Ústavný súd v tejto súvislosti vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Sú to teda všeobecné súdy, ktorým prislúcha chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni. Táto ochrana sa prejavuje aj v tom, že všeobecný súd odpovedá na konkrétne námietky účastníka konania, keď jasne a zrozumiteľne dá odpoveď na všetky kľúčové právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Ústavný súd už opakovane uviedol (napr. II. ÚS 13/01, I. ÚS 241/07), že ochrana ústavou, prípadne dohovorom garantovaných práv a slobôd (resp. ústavnosti ako takej) nie je zverená len ústavnému súdu, ale aj všeobecným súdom, ktorých sudcovia sú pri rozhodovaní viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 ústavy a zákonom (čl. 144 ods. 1 ústavy). Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na súdnu ochranu rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonov s ústavou a dohovorom najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07).

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51

ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala, a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

Súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania.

Do práva na spravodlivý proces však nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov, teda za porušenie tohto základného práva nemožno považovať neúspech (nevyhovenie návrhu) v konaní pred všeobecným súdom (napr. I. ÚS 8/96, III. ÚS 197/02, III. ÚS 284/08). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po použití relevantných právnych noriem vo veci rozhodnú za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces.

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu je sťažnosť zjavne neopodstatnená, ak pri jej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej

prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98 tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, patrí aj absencia ústavnoprávneho rozmeru namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu.

Z predložených listín vyplýva, že súdny exekútor v uvedených veciach doručil žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie o vymoženie určitej sumy s príslušenstvom na základe exekučného titulu – rozhodcovského rozsudku, pričom okresné sudy vyzvali súdneho exekútora na doplnenie návrhov na začatie exekúcií o poisťné zmluvy. Súdny exekútor následne požiadal o uvedené listiny sťažovateľku.

Po doručení poisťných zmlúv a všeobecných obchodných podmienok súdny exekútor tieto predložil okresným súdom, ktoré napadnutými uzneseniami žiadosti súdnych exekútorov o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie zamietli z dôvodu, že rozhodcovská doložka bola už v čase jej uzatvárania neprijateľnou podmienkou a ako taká bola už od počiatku neplatná v zmysle § 53 ods. 4 Občianskeho zákonníka účinného v čase uzatvárania zmluvy. Rozhodcovské konanie, ktorého výsledkom bol exekučný titul, sa teda uskutočnilo bez riadneho zmocnenia zo strany zmluvných strán a rozhodcovský rozsudok vydaný v takomto konaní nemôže byť exekučným titulom na vykonanie exekúcie.

Sťažovateľka podala proti napadnutým uzneseniam okresných súdov odvolania na krajskom súde, v ktorých okrem iného namietala, že napadnuté uznesenia sú nezákonné, a svoje odvolacie dôvody oprela o ustanovenia § 205 ods. 2 písm. a), b) d) a f) OSP.

Krajský súd po preskúmaní odvolaní napadnutých uznesení okresných súdov bez nariadenia pojednávania v súlade s § 214 ods. 2 OSP dospel k záveru, že odvolanie sťažovateľky nie je dôvodné.

Krajský súd v odôvodneniach svojich uznesení (obsafo-argumentačne sú v podstatných rysoch obdobné) zdôraznil, že *„tvrdenie odvolateľa o nedostatku kompetencie exekučného súdu skúmať, či exekučný titul bol vydaný na základe platnej rozhodcovskej doložky, a teda zákonnosť exekučného titulu, nie je v súlade*

s... ustanoveniami Exekučného poriadku a ZRK. Naopak, vyplýva z nich, že exekučný súd je povinný pred vydaním poverenia súdnemu exekútorovi z úradnej povinnosti dôsledne skúmať splnenie formálnych a materiálnych predpokladov pre vedenie exekúcie. Exekučný súd predovšetkým musí skúmať, či podklad, na základe ktorého súdny exekútor žiada o vydanie poverenia na vykonanie exekúcie, je spôsobilým exekučným titulom v zmysle § 41 Exekučného poriadku...“. Ďalej krajský súd podotkol, že „rozhodcovskému súdu jeho kompetencia rozhodovať majetkové spory neplynie priamo zo zákona, ale rozhodcovský súd ju získa až na základe dohody medzi účastníkmi sporu v rozhodcovskej zmluve. Z tohto dôvodu je pre posúdenie, či súdu bol alebo nebol predložený exekučný titul, nevyhnutnou súčasťou prieskumu zisťovanie, či bol rozhodcovský rozsudok vydaný na základe rozhodcovskej zmluvy dohodnutej či už vo forme osobitnej zmluvy, alebo doložky k inej zmluve. Pokiaľ rozhodcovská zmluva trpí absolútnou neplatnosťou, ide o právny úkon, ktorý neexistuje a pokiaľ bol vydaný na základe takéhoto právneho úkonu, rozhodcovský rozsudok trpí neúčinnosťou, pretože rozhodcovskému súdu chýbala právomoc na vydanie takéhoto rozhodnutia. Vzhľadom na uvedené dôvody odvolania, podľa ktorých exekučný súd nepostupoval v súlade so zákonom tým, že preskúmaval splnenie podmienok na exekúciu, a to súlad predloženého exekučného titulu so zákonom, nie je právnym názorom vychádzajúcim z platnej právnej úpravy.“.

Krajský súd zhodne s okresnými súdmi dospel k záveru, že „rozhodcovskú doložku koncipovanú v takom znení, ako vyplýva z XV. časti bod 1 VPP, ktoré sú súčasťou Poistnej zmluvy, exekučný súd správne právne posúdil ako neprijateľnú zmluvnú podmienku obsiahnutú v spotrebiteľskej zmluve. Podstatnou skutočnosťou z hľadiska -vyslovenia absolútnej neplatnosti tohto dojednania je skutočnosť, že táto podmienka nebola so spotrebiteľom individuálne dohodnutá. Čo vyplýva z jej zaradenia do Všeobecných poistných podmienok vopred pripravenej zmluvy a celkom zjavne tak nemal spotrebiteľ reálnu možnosť obsah predloženej formulárovej zmluvy ovplyvniť, resp. niektoré zo zmluvných dojednaní vylúčiť. Takto vnútená podmienka, ktorá sa netýka priamo predmetu zmluvy, ktorá zvyšuje nerovnováhu medzi dodávateľom a spotrebiteľom, je neprijateľnou podmienkou v zmysle § 53 ods. 1 OZ, na základe ktorého je potrebné túto rozhodcovskú doložku vyhodnotiť ako neprijateľnú podmienku zmluvy, a teda za absolútne

neplatný právny úkon. Odvolací súd k tomu dodáva, že v tomto prípade je nepochybné, že rozhodcovská zmluva bola spotrebiteľovi vnútená tak, že bola ako doložka zapracovaná do Všeobecných poisťných podmienok, ktoré sú súčasťou Poistnej zmluvy. Skutočnosť, že rozhodcovskú doložku uvedenú v XV. Časti bod 1 VPP potvrdili oprávnený a povinná svojím podpisom aj v bode 2 Osobitných zmluvných dojednaní č. 01/2007 k Poistnej zmluve nemá vplyv na posudzovanie, či je rozhodcovská doložka uvedená v XV. časti platná alebo nie. Rovnako z toho nevyplýva ani to, že táto rozhodcovská doložka bola individuálne dohodnutá a že platí len v prípade, ak zmluvné strany podpíšu Osobitné zmluvné dojednania k Poistnej zmluve. Z uvedeného vyplýva, že nie je možné uzavrieť predmetnú Zmluvu bez rozhodcovskej doložky. Spotrebiteľ teda ak chcel od dodávateľa získať predmet Zmluvy, kvôli ktorému Zmluvu uzatváral, nemal inú možnosť, než túto podmienku prijať. Už táto skutočnosť zvyšuje nerovnováhu vo vzťahu medzi dodávateľom a spotrebiteľom v neprospech spotrebiteľa. Konečne, rozhodcovské konanie je založené práve na tom, že zmluvné strany sa spoločne dohodnú na výbere osôb (súdu), ktorých objektívnosti a úsudku dôverujú. Naopak, ak dodávateľ vnucuje rozhodovanie sporu jednostranne určeným rozhodcom, tak ako to vyplýva z formulára predtlačie predmetnej Poistnej zmluvy, svojím spotrebiteľom, spôsobuje tým značnú nerovnováhu vo vzájomných vzťahoch medzi ním a konkrétnym spotrebiteľom.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti sa v prejednávanej veci jedná o dojednanie zvyšujúce nerovnovážne postavenie účastníkov zmluvy tak, že vyvoláva hrubý nepomer v neprospech spotrebiteľa, a preto ide o dojednanie, ktoré je svojím obsahom v rozpore s dobrými mravmi. Spotrebiteľovi bol vnútený tak spôsob rozhodovania budúcich sporov, ako aj subjekt, ktorému má byť táto kompetencia zverená a ktorý je súkromnou osobou, bez toho, aby mal možnosť akejkoľvek úpravy, či zmeny, pričom nejde o zmluvnú podmienku, ktorá by sa priamo týkala predmetu uzatváratej zmluvy.“ .

Odôvodnenia uznesení krajského súdu nemajú v žiadnom prípade arbitrárny charakter. Ústavný súd tiež už judikoval, že judikatúra Súdneho dvora (predtým Európskeho súdneho dvora) vychádza z predpokladu, že kontrolu neprijateľných podmienok v spotrebiteľských zmluvách má súd realizovať ex offio, pričom nevyhnutnosť tohto postupu je daná povahou a významom verejného záujmu, z ktorého vychádza ochrana

spotrebiteľa (II. ÚS 235/2012). Skutočnosť, že sťažovateľka sa s takýmto prístupom a z neho plynúcim právnym názorom krajského súdu vysloveným v odvolacom konaní nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným (m. m. I. ÚS 313/2010, II. ÚS 134/09). Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor krajského súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad krajského súdu takéto nedostatky nevykazuje, a preto bolo potrebné sťažnosť v tejto časti odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

V súvislosti s napadnutými uzneseniami krajského súdu ako súdu odvolacieho považuje ústavný súd za potrebné zdôrazniť, že v sťažnostiach doručených ústavnému súdu sťažovateľka doplnila aj ďalšiu právnu argumentáciu, ktorú však v exekučnom konaní v podaných opravných prostriedkoch nepredniesla. O takýchto námietkach potom ústavný súd nemá právomoc rozhodovať, pretože princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy mu v tom bráni.

2.3 K namietanému porušeniu označených práv postupom najvyššieho súdu v označených konaniach a napadnutými uzneseniami najvyššieho súdu

Proti označeným rozhodnutiam krajského súdu podala sťažovateľka dovolania najvyššiemu súdu, ktorý o nich rozhodol tak, že ich odmietol ako neprípustné.

Otázka posúdenia, či sú splnené podmienky na uskutočnenie dovolacieho konania, patrí zásadne do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, a nie do právomoci ústavného súdu. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je

alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, sústavu ktorých završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96).

Ústavný súd však preskúmal napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, ktorým dovolanie odmietol ako neprípustné, a nezistil pritom žiadnu skutočnosť signalizujúcu svojvoľný postup tohto súdu nemajúci oporu v zákone. Podľa názoru ústavného súdu napadnuté uznesenia najvyššieho súdu a ich odôvodnenia sú určité a zrozumiteľné, bez vnútorných rozporov, zaujímajú stanovisko k podstate dôvodov uvedených v dovolaní, nie sú neodôvodnené alebo arbitrárne, a preto ani z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, čo by malo za následok porušenie základného práva alebo slobody sťažovateľky. V zmysle svojej judikatúry ústavný súd považuje za protiústavné a arbitrárne iba tie rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchylné od veci samej alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06), čo však nie je tento prípad.

K zásadnej námietke sťažovateľky týkajúcej sa odňatiu možnosti konať pred súdom, čo by jedným z dôvodov prípustnosti dovolania z dôvodu nenariadenia pojednávania pred okresným súdom, prekvapivosti posúdenia exekučného titulu okresným súdom na základe ex offo dokazovania v jej neprítomnosti bez možnosti vyjadriť sa k takémuto právnomu posúdeniu veci pred rozhodnutím okresného súdu, je potrebné uviesť, že ústavný súd vzhľadom na závažnosť tejto námietky a nejednotnosť argumentácie jednotlivých senátov pri právnom posúdení v obdobných prerokovaných a rozhodnutých veciach pristúpil k zjednoteniu odchylných právnych názorov a 7. mája 2014 prijal v pléne stanovisko sp. zn. PLz. ÚS 1/2014, ktorým v zmysle § 6 poslednej vety zákona o ústavnom súde je ústavný súd pri rozhodovaní v ďalších obdobných veciach viazaný.

Pri preskúmaní žiadosti exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie (§ 44 Exekučného poriadku) sa môžu primerane uplatniť ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku vzťahujúce sa na dokazovanie. Ak exekučný súd pri preskúmaní žiadosti exekútora na udelenie poverenia na vykonanie exekúcie vychádza aj z iných listín (či iných dôkazov) než tých, ktoré sú výslovne uvedené v § 44 ods. 2 Exekučného poriadku (exekučný titul, návrh na vykonanie exekúcie a žiadosť o vydanie poverenia), a na tomto

základe posúdi exekučný titul v neprospech oprávneného, je povinný dať mu možnosť vyjadriť sa k podkladom svojho preskúmania; ak tak exekučný súd neurobí, zakladá jeho rozhodnutie dôvod na vyslovenie porušenia základného práva oprávneného vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Pre ústavnú konformnosť konania ako celku postačuje, ak je oprávnenému táto možnosť reálne poskytnutá v odvolacom konaní (PLz. ÚS 1/2014).

Vychádzajúc z prijatého stanoviska pléna je nutné konštatovať, že napadnuté uznesenia najvyššieho súdu sú v súlade s materiálnymi limitmi označených práv, ktorých porušenie sa namieta. V posudzovaných veciach nedošlo k odňatiu možnosti konať pred súdom z dôvodov uvádzaných sťažovateľkou, pretože aj keď okresný súd v označených veciach nenariadil pojednávania pre účely vykonávania dokazovania, sťažovateľka po oboznámení sa s výsledkami ex offio šetrenia a právneho posúdenia v napadnutých uzneseniach okresného súdu mala možnosť sa k záverom okresného súdu vyjadriť v odvolacom konaní, čo aj využila, čím došlo k naplneniu namietanej zásady, a teda konanie ako celok (základné a odvolacie) nebolo poznačené tvrdenou vadou (odňatia možnosti konať pred súdom), ktorá by bola spôsobilá založiť prípustnosť dovolania ako takého. Najvyšší súd v odôvodneniach napadnutých uznesení teda dospel k prijateľnému právnomu záveru o neexistencii väd zakladajúcich prípustnosť dovolania, ktoré aj primeraným spôsobom odôvodnil.

Pokiaľ ide o námietku sťažovateľky týkajúcu sa osobitosti aplikácie právnych noriem Európskej únie v prípadoch poisťných zmlúv v spojitosti s posudzovaním rozhodcovskej doložky obsiahnutej v poisťnej zmluve, ktorá spočíva na tvrdení, že dohoda o rozhodcovskom konaní tvorí súčasť výpočtu poisťného rizika a zodpovednosti poisťovateľa, preto nepodlieha súdnemu prieskumu z hľadiska cieľov smernice 93/13/EHS, je táto argumentácia sporná a aj protirečivá v tom smere, že na jednej strane sťažovateľka tvrdí, že poisťné riziko je viazané, respektíve ráta s riešením sporov v rozhodcovskom konaní, na strane druhej pred všeobecnými súdmi sťažovateľka prezentovala názor o prijateľnosti takejto rozhodcovskej doložky s argumentáciou, že spotrebiteľ mal možnosť nebyť ňou viazaný. Napriek uvedenému ústavný súd vzhľadom na použitie tejto argumentácie až v konaní pred ústavným súdom konštatuje, že nemohol na ňu prihliadať,

pretože, ako už bolo uvedené, princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy mu v tom bráni.

S ohľadom na tieto skutočnosti ústavný súd preto rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde o odmietnutí sťažností tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. júna 2014